

— певний ступінь унікальності реалізації проекту, його мети та умов її досягнення.

Отже, необхідно зазначити, що у теоретичному та практичному аспектах сутність поняття інвестиційного проекту визначається з урахуванням відповідного інвестиційного середовища, державної інвестиційної політики, політики доходів та концепції зміни вартості грошей у часі. Тому інвестиційний проект слід розглядати як своєрідну мікроекономічну систему, мета якої спрямована на реалізацію визначеного напрямку розвитку інвестиційної сфери економіки та взаємодією з макросередовищем.

Врахування запропонованих уточнень у визначенні поняття «інвестиційний проект» є цілком обґрунтованим і доцільним. На наш погляд, інвестиційний проект — є ключовим поняттям інвестиційної діяльності, у якому обґрунтовується економічна цілеспрямованість обсягів і строків капітальних вкладень.

Література

1. *Бригхем Ю.* Энциклопедия финансового менеджмента: Пер. с англ. — М.: «РАГС», «Экономика», 1998. — 436 с.
2. *Гайдис Н. М.* Інвестування: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Нац. банк України; Львів. банк. ін-т. — Л., 2002. — 271 с.
3. *Мочерний С. В.* Методологія економічного дослідження. — Л.: Світ, 2001. — 416 с.
4. *Розенберг Джерри М.* Инвестиции. Терминологический словарь. — М.: ИНФРА-М., 1997. — 399 с.
5. *Ревенко А.* Макроэкономика и наша жизнь // Зеркало недели. — № 32 (356). — 2001.

УДК 336.71

С. М. Губасв, аспірант кафедри менеджменту банківської діяльності, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СТРУКТУРА БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ

Комерційні банки є ключовими, надзвичайно чутливими до будь-яких змін економічної ситуації учасниками фінансового ринку. Тому коливання валютних курсів, рівня інфляції, зміни параметрів державного бюджету, розвиток ринкових механізмів і від-

носин чи їх згорання, політичні події закономірно призводять до коригування структури банківських активів і пасивів.

Структура активів і пасивів банківської системи яскраво відображає стан здоров'я економіки. Аналізуючи її, можна відтворити найважливіші зміни, що відбувалися в економіці країни впродовж останніх років.

Аналіз банківських кредитів в економіці України за кілька останніх років показав, що до кінця 2004 року відносна частка кредитів в іноземній валюті у портфелі комерційних банків зменшувалась, а вже починаючи з 2005 року стабільно зростала до 59,1 % у 2008 році. В умовах розгортання фінансової кризи (починаючи з вересня цього року) подальше сповільнення темпів кредитування сталося через встановлення Національним банком тимчасового обмеження на активні операції банківських установ (з 13.10.2008) із посиленням вимог щодо кредитування контрагентів, які не мають надходжень у іноземній валюті; необхідність акумулювання коштів для проведення розрахунків за зовнішніми запозиченнями; підвищення кредитних ризиків унаслідок погіршення кон'юнктури за галузями, що тривалий час були найбільш прибутковими і кредитоспроможними.

Значне зростання попиту на кредитні ресурси в іноземній валюті з боку позичальників зумовило активне залучення банками коштів за кордоном, унаслідок чого обсяги кредитування в іноземній валюті зростали вищими темпами (168,7 %), ніж кредити в гривні (160,6 %). Це спричинило підвищення їх частки у загальному обсязі кредитних вкладень з 50 % до 59,1 % на 01.01.2009 р. Збільшення кредитів у іноземній валюті відбувалося в основному завдяки зростанню відповідних кредитів, наданих фізичним особам, за рахунок їх нижчої вартості порівняно з кредитами в національній валюті. Але згодом їх частка поступово зменшилась з 59,1 % до 52,8 % на 01.09.2009 р., що було результатом фінансової кризи, яка болісно вдарила по банківським установам і примусила переглянути власні кредитні політики щодо кредитування в іноземній валюті.

Серед кредитів, що їх надають комерційні банки суб'єктам господарювання, до 2004 року домінувати короткострокові кредити, проте їх питома вага постійно зменшувалася. Питома вага довгострокових кредитів протягом 2000—2003 років залишалася на рівні менше 45 %, але починаючи з 2004 року з'явилася тенденція до зростання цього показника, що закономірно. Це було одним із позитивних наслідків стабілізації валютного курсу гривні та зниження темпів інфляції, що спостерігалися впродовж останніх чотирьох років і продовжувалось до кінця 2008 року.

Зростання обсягів кредитування на тривалий термін більшою мірою було спрямовано на забезпечення особистих потреб населення, ніж на інвестиційні потреби підприємницьких структур. Темпи зростання заборгованості за довгостроковими кредитами, наданими фізичним особам, перевищували темпи зростання заборгованості за довгостроковими кредитами, наданими суб'єктам господарювання. При цьому номінальні доходи населення зростали нижчими темпами, що і створило певні ризики для вчасного погашення отриманих кредитів. Саме у кредитах, наданих фізичним особам у іноземній валюті, сконцентровані основні ризики для банківської системи, які формують найбільшу частку в загальній структурі банківських кредитів. Крім того, більшу частину (55 %) у загальній структурі наданих кредитів становлять саме довгострокові валютні кредити, що, з урахуванням існуючої диспропорції за термінами залучених банківськими установами депозитів та складної економічної ситуації, свідчить про зростання ризику.

Структура кредитного портфеля комерційних банків за станом на 01.09.2009 р. відображає дисбаланс між різними видами економічної діяльності позичальників, що склався в останні роки під впливом різноманітних чинників. Дуже негативним для поточного та особливо майбутнього стану економіки є співвідношення між часткою кредитів, спрямовуваних позичальниками у торговельні операції (22 %) та у сільське господарство (4 %) і будівництво (5,7 %). Водночас високими темпами зростало кредитування населення: з 32 % наприкінці 2006 року до 38,2 % за станом на 01.01.2009 р., що свідчило про збільшення платоспроможного попиту фізичних осіб, зокрема — на кредитні ресурси, і було непрямою, проте яскравою ознакою економічного зростання.

Що стосується видів наданих кредитів, то в останні роки серед них домінують кредити в поточну діяльність, але у кредитній діяльності банків простежується стійка тенденція до зростання обсягів кредитування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання та фізичних осіб, що сприяло поступовому збільшенню їх частки у загальному обсязі кредитних вкладень до 27,7 % проти 24,7 % на кінець 2009 року. Слід зазначити, що 44,4 % від загального приросту кредитних вкладень в інвестиційну діяльність у 2008 році (на 33,7 млрд грн) було забезпечено зростанням вимог банків за іпотечними кредитами, наданими фізичним особам (на 14,9 млрд грн).

Отже, у стабільній політичній ситуації в умовах економічного зростання структура банківських активів, безумовно, стане здоровішою і більш збалансованою. Для забезпечення фінансової

стабільності банківської системи України у період економічної кризи та активізації процесу кредитування необхідно: підвищити рівень капіталізації банківського сектора шляхом залучення додаткового акціонерного капіталу, підвищити прозорість фінансових установ і диверсифікованість напрямів діяльності банків, стимулювати комерційні банки, які кредитують інноваційні проекти, збільшити кількість державних банків, їх капітальні ресурси та посилити ролі державних банків на вітчизняному фінансово-кредитному ринку.

Література

1. Бюлетень НБУ. — 2009. — № 11/2009 (200) — С. 105—129.

УДК 336.71

О. П. Гузенко, заступник декана ФЕФ
по науково-методичній роботі та заочній формі навчання,
старший викладач кафедри банківської справи,
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВКЛАДЕННЯ КРЕДИТНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО РЕСУРСУ В ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

Поліпшення інвестиційного клімату в державі залежить від розв'язання проблеми діяльності банківської системи. В сучасних умовах усі рішення з позиції державного інвестування повинні мати обґрунтоване спрямування. Найбільш гострим це питання постало в процесах кредитування пріоритетних інвестиційних проектів, які в більшості призупинено під впливом фінансово-економічної кризи. Саме тому, на наш погляд, все більш підвищується значущість розширення обсягу інвестиційного ресурсу, який виступає також достатньо вагомим чинником ринкової трансформації суспільних відносин.

Звернення до Програми розвитку інвестиційної діяльності в Україні на 2002—2010 роки показало, що основну мету законодавець передбачав у створенні привабливого інвестиційного клі-